

Vrsta odgovornih nalog

Sredi januarja je predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije razpravljalo o dveh temah, in sicer o tem, kaj so slovenski sindikati napravili lani in kakšne so njihove letošnje naloge. Potem, ko je svojo sodbo o obeh dokumentih povedalo najprej predsedstvo, je konec januarja dal svoje mnenje tudi republiški svet ZSS. Podobno kot predsedstvo je tudi RS ocenil, da je bilo lansko delo slovenskih sindikatov uspešno, da je slonelo na sklepih 8. kongresa ZSS in da smo dosegli na

številnih področjih prav lepe rezultate.

Vendar bi se slepili, če bi mislili, da je bilo poslanstvo republiških sindikatov vselej uspešno. V njihovem lanskem letu je bilo tudi veliko slabosti in pomanjkljivosti. Med njimi velja predvsem omeniti dejstvo, da sindikati še ne delujejo dovolj množično in da prenekatere akcije zasnujejo in izpeljejo v preveč ozkem okviru. Te in še vrsto ostalih slabosti bo treba zato odpraviti v letošnjem delu. Še posebej zato, ker čaka sindikate obilica

nalog (v delovnem načrtu jih je kar 146) vse pa so v interesu delavcev in bodo brez dvoma precej prispevale k uresničitvi takega njihovega položaja, kot je opredeljen v ustavi.

Nobeni nalogi se ni moč odreči

V letošnjem delovnem načrtu slovenskih sindikatov je torej približno toliko nalog kot lani. Toda, predsedstvo RS ZSS sodi, da se nobeni od teh nalog ni moč odreči, jo preložiti ali opustiti, kajti prav vse so

v interesu delavca, vse prispevajo k uveljavljanju njegove samoupravne vloge, k utrjevanju njegovega družbenega in ekonomskega položaja.

Bili bi v zmoti, če bi si predstavljali, da je kljub obsežnosti in dokajšnji celovitosti ta načrt popoln in zaključen. Daleč od tega. V republiških sindikatih namreč menijo, da bodo letos skušali dosledno spoštovati delovni načrt, vendar bodo sočasno zagotovili tudi aktualnost, svežino in akcijsko delovanje s kratkoročnimi načrti.

Vseh nalog, ki letos čakajo slovenske sindikate seveda na omejenem prostoru ni mogoče naštet, skušali pa bomo posredovati le najbolj pomembne. V ospredju je vsekakor organizacija javne razprave o predlogu zakona o združenem delu, ki

se bo, tako vse kaže, začela že ta ali prihodnji mesec. Sindikati bodo proučevali zakon v neposrednih samoupravnih okoliščinah, spodbujali razvoj samoupravnih odnosov v temeljnih in drugih samoupravnih organizacijah ter tako vplivali na nadaljnji razvoj samoupravljanja v vseh okoljih in na vseh ravneh.

Prav tako bodo sindikati pobudniki za organizacijo javne razprave o srednjeročnem družbenoekonomskem razvojnem načrtu, predvsem s težnjo, da bi delavci temeljito obvladali dohodkovne odnose in tako naposled le odločali o celovitosti dohodka, uresničevali svobodno menjavo dela in se na temelju dohodkovnih odnosov v svoji temeljni organizaciji uspešneje interesno povezovali z drugimi TOZD.

Tretja, nič manj pomembna naloga je tvorno sodelovanje sindikatov na področju razporejanja dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke. Sindikati namreč ne nameravajo opustiti svoje glavne strategije taktike, da je treba v samoupravne sporazume temeljnih organizacij združenega dela vgraditi določila, ki bodo dala osebnim dohodkom pravo veljavo in vrednost, pri čemer bodo morale temeljne organizacije s stimulativnejšimi merili zagotoviti ustrezen dohodek po vloženem delu in spodbuditi večjo produktivnost dela.

Opredeliti življenjski minimum delavca

Med osrednje letošnje naloge slovenskih sindikatov sodijo seveda tudi tiste s področja družbenih dejavnosti, socialne politike, skratka vse, ki »izpričujejo« elemente družbenega standarda delavcev, torej od vzgoje, izobraževanja, otroškega varstva do stanovanjske politike.

Predvsem pa bi želeli opozoriti na »posebno« nalogo sindikatov v njihovem letošnjem delovnem načrtu. Sindikati naj bi namreč z ostalimi odgovornimi dejavniki v Sloveniji skušali opredeliti življenjski minimum delavca in njegove družine. Seveda to ne bo lahka naloga, razveseljivo pa je dejstvo, da se bomo v republiki po dolgih letih le zavzeto lotili vprašanja, življenjsko pomembnega za številne delavske družine.

Ugotavljanje življenjskega minimuma delavca in njegove družine bo sicer glavna naloga na socialnem področju delovanja sindikatov, nič manj pomembno pa ne bo tudi reševanje vprašanj v zvezi s samoupravni organiziranjem otrošnikov, izboljšanjem družbene prehrane delavcev, zlasti toplega obroka med delom.

Sindikati bodo naposled skupno z RK SZDL proučili učinke socialnih konfliktov in delovanja služb, ki so zaradi tako imenovanih »skupnih potreb delavca« in za katere delavci v svobodni menjavi združujejo sredstva. Gre za področje otroškega varstva, izobraževanja, poklicnega usmerjanja, zdravstvenega varstva, kulture, športa in organizirane športne rekreacije ter oddiha.

Seveda je ta splet nalog glavno strateško orožje slovenskih sindikatov v boju za doslednejšo uveljavitev samoupravne vloge delavcev v združenem delu ter njegovega družbenega in ekonomskega položaja »Paketu« 146 nalog RS ZSS naj bi se s svojimi delovnimi načrti pridružili tudi občinski sveti in osnovne organizacije sindikata, skratka sindikati na vseh ravneh svojega delovanja, zlasti še, ker so ravno prejšnji mesec zaključili letne konference in skupščine, na katerih so kritično ocenili lansko delo in uspešnost sindikalnega delovanja v svojih sredinah, s sprejetimi delovnimi načrti za leto pa naj bi prispevali svoj delež k uspešnemu izpolnjevanju nalog, ki so jih sprejeli sami in republiški sindikalni vrh.

I. V.

Pravo za vsakdanjo rabo

ZAČETEK JE TEŽAK...

... nam je dejal naš novi sodelavec, ko smo se odločili, da bomo odprli to novo rubriko. Pa nič zato, če bo le ». . . konec dober«, kot pravimo. Namen te rubrike je seznanjanje vseh z novitetami zakonodaje, predvsem take, ki zadeva delovnega človeka in občana. Po drugi strani pa bo to tudi živa rubrika, v kateri bomo skušali podati odgovore na vsa vprašanja s pravnega področja, ki žulijo občane.

Torej, rubrika je stekla, sedaj pa vsi kar z vprašanji na dan! — In še nekaj: Vprašanja pošiljajte na naslov: »DOGOVORI«, OK SZDL Ljubljana Center, Trdinova 4, p. p. 191, s pripisom: »Pravna vprašanja«.

UREDNIŠTVO

ZAKON

o pravicah na delih stavb

Delegati republiške skupščine so dobili v obravnavo predlog za izdajo zakona o pravicah na delih stavb, skupaj z osnutkom tega zakona, ki ju je predložil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Trenutno je na tem področju še vedno v veljavi zvezni zakon o lastnini na delih stavb iz leta 1965, ki se od leta 1974 dalje uporablja v naši republiki kot republiški zakon. Ustavni zakon določa, da ga je treba uskladiti z novo ustavo do prvega polletja 1977.

Predlagani zakon ureja t. i. etažno lastnino, se pravi lastnino ali pravico uporabe na posameznih fizičnih delih stavbe, ki je sicer enotna stvar. Gre za lastnino posameznih stanovanj in posameznih poslovnih prostorov. Novi zakon sicer temelji še vedno na načelih, ki jih je postavil že obstoječi zakon, vendar upošteva tudi določene probleme iz prakse, zlasti iz sodne pa tudi siceršnji razvoj naše družbe.

Po predlaganem zakonu so lahko etažni lastniki vsi tisti, ki so po naših zakonih lahko nosilci lastninske pravice in pravice uporabe, torej vse fizične osebe (občani), civilne pravne osebe (verske skupnosti, društva) ter družbene pravne osebe (organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti in druge samoupravne organizacije in skupnosti). Etažna lastnina ima enak pravní režim za lastnike in za imetnike pravice uporabe.

Vsi etažni lastniki imajo na tistih delih stavbe, ki služijo stavbi kot celoti (stopnice, hodniki, kleti itd.) ter na zemljišču, ki je potrebno za redno rabo stavbe (funkcionalno zemljišče), skupno trajno pravico uporabe, zato pa morajo tudi sorazmerno prispevati k vzdrževanju skupnih delov. Na preostale zemljišče lahko pridobijo etažni lastniki na podlagi medsebojne pogodbe oziroma na podlagi odločbe sodišča posebno pravico uporabe, da lahko tako zemljišče uporabljajo za posebne namene npr. za vrtove, garaže, drvarnice itd.

Etažni lastniki lahko izgubijo pravico trajne uporabe na podstrešnih, kletnih in drugih prostorih, če so preurejeni v stanovanja ali v poslovne prostore. V takem primeru pripada etažnim lastnikom primerna odškodnina, ki jo v primeru spora določi občinsko sodišče v nepravdnem postopku.

Zakon vsebuje posebne določbe o popravih stavb, v katerih so vsa stanovanja v lasti občanov, društev ali drugih civilnih pravnih oseb. Za takšna popravila je potreben sporazum vseh etažnih lastnikov, če pa do sporazuma ne pride pa odločitev sodišča. Vzajemna razmerja med etažnimi lastniki glede upravljanja in vzdrževanja stavbe ter drugih skupnih zadev se urejajo z medsebojno pogodbo, v okviru splošnih pogojev o vzajemnih razmerjih med etažnimi lastniki, ki jih sprejme samoupravna stanovanjska skupnost v občini.

ZAKON

o prenehanju lastninske pravice in drugih pravic na zemljiščih namenjenih za kompleksno graditev

Izvršni svet je republiški skupščini predložil v obravnavo predlog za izdajo in obenem tudi osnutek zakona o prenehanju lastninske pravice in drugih pravic na zemljiščih, namenjenih za kompleksno graditev. Predlagani zakon temelji na določbah nove republiške ustave, ki v svojem 98. členu določa, da nihče ne more imeti lastninske pravice na zemljiščih v mestih in na

seljih mestnega značaja ter na drugih območjih, ki so namenjena za stanovanjsko in drugačno kompleksno graditev. S tem se ohranja institut nacionalizacije in se prilagaja ter razvija v skladu z novimi družbenimi potrebami.

Prenehanje lastninske pravice na zemljiščih, ki so namenjena za kompleksno graditev, naj bi izvajali v dveh fazah. Najprej občinska skupščina ob mnenju republiškega komiteja za družbeno planiranje in informacijski sistem določi kraje, ki se štejejo za mesta in naselja mestnega značaja. To stori v okviru meril, ki jih določi ta zakon. S tem odlokom se ne preneha lastninska pravica na zemljiščih, ki se nahajajo v omenjenih krajih. V drugi fazi določi občinska skupščina z odlokom zemljišča, ki so v mestih in v naseljih mestnega značaja, namenjena za družbeno usmerjeno in organizirano stanovanjsko gradnjo oziroma za drugačno kompleksno gradnjo. Z dnem, ko začne veljati ta odlok, pa preneha na teh zemljiščih lastninska pravica in ta zemljišča preidejo v družbeno last — na njih pridobi pravico uporabe občina.

Ce je na zemljišču, ki je prešlo v družbeno last stavba, ki po zazidalnem načrtu lahko ostane tam, ostane stavba v zasebni lasti, na zemljišču, ki je pod stavbo ter na zemljišču, ki je potrebno za njeno redno uporabo (funkcionalno zemljišče) pa pridobi lastnik pravico uporabe, dokler stavba stoji. Ta pravica se lahko prenese na drugega (npr. proda, podari) le obenem s stavbo. Če se mora stavba odstraniti, obdrži prejšnji lastnik v uporabljanju zemljišče in stavbo na njem, dokler občinski premoženskoopravni organ ne določi, da ju mora izročiti občini.

Tudi predloženi zakon odloča prednostno pravico uporabe takega zemljišča, ki jo ima prejšnji lastnik, da na njej zgradi stanovanjsko hišo ali poslovno stavbo. Gre za pravico, ki obstoja že po dosedanji ureditvi.

Kot doslej je tudi po novi ureditvi prejšnjemu lastniku zagotovljena pravica do odškodnine, ki se določa po predpisih o razlastitvi.

ZAKON

o spremembah in dopolnitvah zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe

Sprejemanje sprememb in dopolnitev zakona o razlastitvi in o prisilnem prenosu pravice uporabe v republiški skupščini se nahaja že v zadnji fazi zakonodajnega postopka, se pravi v fazi zakonskega predloga. Zakon na' bi se spremenil in dopolnil glede določb o odškodnini za razlašene nepremičnine.

Po dosedanji ureditvi sta se lahko razlastitveni upravičenec in pa prejšnji lastnik sporazumela o odškodnini pred prisojnim občinskim upravnim organom. Če se nista sporazumela, je o odškodnini odločilo občinsko sodišče. Čeprav je zakon določal, da mora biti postopek pred sodiščem hiter, se je v praksi pokazalo, da trajajo taki postopki zaradi preobremenjenosti sodišč precej časa, kar lahko močno prizadene prejšnje lastnike. Zaradi tega naj bi se po predlaganem zakonu še pred dokončnim izplačilom odškodnine izplačala bivšemu lastniku akontacija na odškodnino.

O akontaciji bo na predlog razlaščenca odločalo občinsko sodišče v nepravdnem postopku z začasno odredbo. S tem se bo na hitro zagotovil bivšemu lastniku del denarnih sredstev na račun odškodnine za razlašene nepremičnine. Proti začasni odredbi tudi ne bo posebne pritožbe (kar bi spet podaljšalo postopek), temveč bo ta možna samo obenem s pritožbo, ki se bo eventualno vložila zoper sodno odločbo o sami odškodnini. Pri določanju višine akontacije se bo upošteval samo objektivni kriterij, ki se lahko računsko določi, ne pa subjektivni kriterij (npr. socialne razmere razlaščenca), ki se bo upošteval šele pri dokončni določitvi odškodnine.